

„Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma ...”

Kolozsvári ispotály-számadások I. A Szentlélek ispotály számadáskönyvei 1601–1650. A számadások szövegét közzéteszi Márton Tünde és Mihály Ágnes; a kötetet szerkesztette és a mutatókat készítette Flóra Ágnes; a bevezetőt írta Rüszt-Fogarasi Enikő. Transylvania Emlékeiért Tudományos Egyesület, Budapest, 2006. 304 old.

Az ispotályok mint a városi vallási élet és szegénygondozás tipikus képviselői fokozatosan hódítottak teret a Kárpát-medencében. Az intézménytípus első képviselői a 12. század végétől mutathatók ki, elsősorban püspöki székhelyeken, de hálózatuk csak a 15. század végére teljesedett ki. A középkor végéig jelen tudásunk szerint 92 településen 128 ispotály létesült (a bevezető tanulmány 11. oldalán szereplő „több mint 1000” kitétel nyilván sajtóhiba), de a források nagy mértékű pusztulása miatt szinte lehetetlen megállapítani, közülük hány működött egy időben, mint ahogy arról sincsenek biztos adataink, hogy hány ispotály működött folyamatosan a hódoltság, illetve a reformáció időszakában.¹ Erdély ennek a fejlődésnek

integráns része volt, ahol a későbbi Partium területét nem számítva 21 ispotály létesült a középkor folyamán. Ezek többsége a fejedelemiség korában is tovább működött, bár néhány esetben patrocínium-változásról vagy új alapításokról is szó lehetett.²

Az imént idézett számok azt is jelzik, hogy a legtöbb településen egyetlen ispotály létesült, csak tizenöt városban volt kettő, és mindössze nyolcban kettőnél több. Kolozsvár a maga három intézményével: a Szt. Erzsébet, a Szentlélek és a Szt. Jób ispotállal ebbe az exkluzív csoportba tartozott. Ugyanennyivel rendelkezett Esztergom, Székesfehérvár, Nagyvárada, Zágráb, Kassa és Körmöcbánya; ezeket a városokat csak Buda múlta felül a maga négy vagy öt ispotályával. A kolozsvári ispotályok kora-újkori forrásanyagának közreadására jött létre az ún. ispotályos program Rüszt-Fogarasi Enikőnek, a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem docensének vezetésével. Ő jegyzi a kötet bevezetőjét, amely röviden összefoglalja a kolozsvári ispotályok középkori és kora-újkori történetére vonatkozó legfontosabb adatokat. Áttekinti az ispotályok javára tett főbb adományokat és végrendeleti hagyatékokat, az 1332-es első adattól a 17. század közepéig. Ezek szerint a három intézmény közül a legkorábbi és legnagyobb vagyonnal rendelkező a Szt. Erzsébet ispotály volt, amely a Szamos túlsópartján, a hídon túl fekvő Hídelve külvárosban kapott helyet. A második intézmény, amely a Szentlélek titulust viselte, és a magyar külváros-

¹ Lásd: Kubinyi András: *Ispotályok és városfejlődés a késő középkori Magyarországon*. In: Várak, templomok, ispotályok. Tanulmányok a magyar középkorról (Analecta Mediaevalia 2) Piliscsaba, 2004. 187–195; de Cevins, Marie-Madeleine: *A szegények és a betegek gondozása a középkor végi magyar városokban*. Korall, 12. (2003) 47–74. Részletesebb áttekintést találhatók a következő cikkben: Majorossy, Judit–Szende, Katalin: *Hospitals in Medieval and Early Modern Hungary*. In: *Europäisches Spitalwesen. Institutionelle Fürsorge in Mittelalter und Früher Neuzeit*. Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung, Ergänzungsband 51. Hrsg. Martin Scheutz–Andrea Sommerlechner–Herwig Weigl–Alfred Stefan

Weiß. Wien–München, 2007, 409–454. Az idézett számadatok ez utóbbi tanulmányból valók.

² Rüszt-Fogarasi, Enikő: *Transylvanian Hospitals in the Early Modern Period*. Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung, 115. (2007) Nr. 3–4., 290–311.

ban helyezkedett el, a Szt. Péter templom közelében, az 1430-as években tűnik fel a forrásokban, és ahogyan a kötetben közzétett dokumentumok is igazolják, a 17. század folyamán is végig használatban volt. A szerző már hasznosítani tudta Benkő Elek közelmúltban megjelent könyvét, amely a Magyar utcában napvilágra került régészeti leletanyag kapcsán összefoglalta ezen városrész középkori településtörténetét.³ Ő hívta fel elsőként a figyelmet a korábban ismeretlen harmadik, Szt. Jób titulusú ispotályra. Ez a patrocínium, amely egyedül itt fordul elő ispotályi titulusaként a magyar anyagban, különösen találó volt, mert ez a rövid életű intézmény, amelyre vonatkozóan az 1530-as évektől 1565-ig vannak adatok, egyebek mellett a francia betegségben szenvedők számára nyújtott menedéket.

A 14. század végétől országosan megfigyelhető, hogy a városok vezetése egyre inkább bekapcsolódott az ispotályok fenntartásába. Ez természetesen nem azt jelentette, hogy az ispotályok megszűntek volna egyházi intézményként működni: továbbra is használták kápolnáikat, és papokat is alkalmaztak a lakók lelki gondozására. A kegyúri jogokat azonban ezek felett is a városok gyakorolták, amelynek fejében gondoskodniuk kellett az adott intézmény teljes körű működtetéséről. A kolozsvári Szentlélek ispotály is ebbe a sorba illeszkedik. Éppen ennek, azaz a városi igazgatás szoros és széles körű ellenőrzésének köszönhető, hogy olyan részletes kimutatások készültek az ispotály bevételeiről és kiadásairól, mint amilyeneket a kötetben olvashatunk.

A kötet derekas részét a Szentlélek ispotály 17. század első feléből fennmaradt elszámolásainak teljes szövegű közreadása teszi ki. A közölt források két fő csoportra oszthatók. Az elsőbe az ispotálymesterek számadáskönyvei tartoznak, összesen 14 darab, amelyek a legaprólékosabb részletes-

séggel jegyezték fel minden egyes bevételi vagy kiadási tételt, és így évente akár a húsz nyomtatott oldalnyi terjedelmet is elérik. A második csoport az ún. parciális (részleges) számadásokból áll, amelyek az előző csoport egyoldalvas kivonatának tekinthetők, és csak a főbb könyvelési tételeket és azok összegét tartalmazzák. Ezek forrásértéke nyilvánvalóan jóval csekélyebb, mégis hiánypótló szerepet töltenek be azokra az évekre vonatkozóan, amelyekről a részletesebb kimutatások nem maradtak fenn. Parciális számadásokkal a számba jöhető ötven esztendőből negyvenegyben rendelkezünk, és mindössze öt olyan év van, amikor egyik fajta számadás sincs meg. A számadások eredetije a Gyulafehérvári Állami Levéltárban található, míg a kolozsvári levéltár másolati mikrofilm-tekercsekkel rendelkezik. Ez utóbbiak alapján készült a kiadás.

Ahogyan a kiadási elveket bemutató rövid rész (19–20. old.) jelzi, a szövegek közreadói nem törekedtek a teljes betűhűségre, hanem az írásmód óvatos modernizálása mellett döntöttek. Véleményem szerint ez a megoldás, amely széles körben elterjedt a kora-újkorai magyar nyelvű szövegek kiadásában, nagyban megkönnyíti azok dolgát, akik a forrásokban rejlő páratlanul gazdag információ-anyagot szeretnék kiaknázni – egyedül a nyelvészek kényszerülnek továbbra is megnézni az eredeti szövegeket, ha a magyar nyelv korabeli állapotát kívánják tanulmányozni. A közreadásban három fiatal és lelkes kolozsvári magyar történész működött együtt: Flóra Ágnes, Márton Tünde és Mihály Ágnes, a fent említett Rüszt-Fogarasi Enikő vezetésével. Saját kutatásaikban mindhárman Erdély 16–17. századi társadalom- és várostörténetével foglalkoznak, így alapos forrásismerettel rendelkeznek ebből a korszakból. A közreműködők reményei szerint, amire a sorozat címében álló I. szám is utal, ezt a kötetet továbbiak fogják követni, részben a Szentlélek ispotály anyagából, részben a Szent Erzsébet ispotály dokumentumaiból. Ez utóbbiak, amelyek a mai napig a katólikus egyház birtokában vannak, állítólag

³ Benkő Elek, *Kolozsvár magyar külvárosa a középkorban*. Kolozsvár, 2004. 46–51. (Erdélyi Tudományos Füzetek 248).

még bőségesebbek, mint az itt közreadott források.

Egy ismertetés nem térhet ki a közölt anyag minden részletére. A gazdaságtörténettől a néprajzig tudományágak egész sora számára hordoz máshonnan össze nem gyűjthető információt ez az irategyüttes, amelyet a szöveg alapos gondozása és szinte mindenre kiterjedő mutatózása segítségével a felhasználók számára még könnyebben követhetővé tettek. Csak néhány olyan elemet szeretnék kiemelni, amelyek különösképpen megragadták a figyelmemet, és könnyen további, elmélyültebb elemzésre csábíthatják a kutatót. Mindenekelőtt a dokumentumok alapján a teljes időszakra vonatkozóan követhetjük az ispotályban gondozott személyek számát, amely a legtöbb ispotálynál nagyon nehezen határozható meg. A Szentlélek ispotály esetében a kenyerek száma adja kezünkbe a kulcsot: a hetente elszámolt élelmiszeradagokban minden bentlakó heti egy vekni kenyérré volt jogosult (ennek súlyát sajnos nem ismerjük – valószínűleg szabványméretekéről volt szó). Az eredmény sokakat meglephet: a legmagasabb előforduló szám tíz (1603-ban), de az átlag hat vagy hét körül lehet, és voltak olyan évek is, különösen az 1640-et követő évtizedben, amikor csak négy vagy öt, sőt néha csak két gondozottja volt az ispotálynak. Ezek a számok jóval alatta maradnak a Felső-Magyarországról a 15. századi forrásokból ismert létszámnak, ami kisebb helyeken 12, nagyobb városokban, például Pozsonyban 20 körüli gondozottat jelentett. A legtöbb esetben a bentlakók nevét, társadalmi állását vagy egyéb jellemzőit nem jegyezték fel a kolozsvári számadások, de az alapos olvasó azért néhány utalással találkozhat.

A kenyerek a gondozottak étrendjének fontos részét tették ki; ehhez hús (leggyakrabban tehén vagy bak), szalonna, kása, az ispotály saját kertjéből vagy a piacról friss vagy szárított gyümölcs, sőt esetenként vaj is járult. A 17. század első évtizedeiben az ételek hetenkénti elkészítésének gyakorlatát

is feljegyezték, míg a későbbiekben csak a húsrá szánt heti összegeket adják meg – ez valószínűleg nem az étkezési, hanem a könyvelési szokások változását jelenti csak. Mindenesetre az étkezés története iránt érdeklődők, akiknek figyelme eddig főleg a korszak nemesi konyháira összpontosult,⁴ értékes „kontrasztanyagot” találhatnak az itt közreadott számadásokban.

A Szentlélek ispotály gazdálkodása szempontjából az étkezésre fordított költségek a kiadásoknak csak az egyik, és általában nem a legnagyobb részét tették ki. Néhány alkalommal pár dénárt költöttek a szegények felruházására és ágyneműjére, és a vizsgált időszakban összesen három esetben az ispotályban elhunyt nincstelenek temetésének árát is az intézmény költségvetéséből fedezték. Sokkal komolyabb tételeket jelentettek az ispotály épületének és létesítményeinek fenntartására fordított pénzeszegek. Ezek közé tartozott a sütőházak javítása és személyzetük fizetése, az ispotály szőlőinek megműveltetése, továbbá a fejedelmek által az ispotály számára kiutalt sókocka kivágatása és elszállítása a désaknai vagy székaknai sóbányákból. Ezeket a jelentős kiadásokat azonban általában ellensúlyozták az ezen befektetések nyomán megszerzhető jövedelmek.

A legkomolyabb jövedelmi forrás az évi 1000 kósó járandóság volt, amit az ispotály maga értékesíthetett. Az eladott mennyiség évenként jelentős fluktuációt mutat, ez tükrözheti a gazdaság felívelését vagy hanyatlását, de más okokra is visszavezethető lehet. Az ispotály birtokain termelt bor és gabona eladása is hozott bevételt, ez azonban jelentős munka-befektetéssel is járt. Néhány évben a szőlőkben végzett munkát napi részletességgel is feljegyezték, kitűnő adatokat nyújtva ezzel az agrártörténet szá-

⁴ Lásd: Benda Borbála: *Étkezési szokások 17. századi főúri udvarokban Magyarországon*. Doktori disszertáció, ELTE, Budapest, 2004, <http://archivum.piar.hu/batthyany/benda/doktori-disszertacio.pdf>

mára. Egyes esetekben az ispotály lakóit is kiküldték a földekre dolgozni. A legérdekesebb, a kolozsvári ispotályra jellemző sajátosságos bevételi forrás az intézmény tulajdonában levő és általa működtetett sütőház volt. Az egyik az Óvár városnegyedében állt, a másik a Király utcában, ez utóbbit 1559-ben hagyták végrendeletileg a Szentlélek és Szt. Jób ispotályokra (később, 1631-ben elcserélték a Medián, azaz a Középső utcában levő másik sütőházra). Ezek a sütőházak úgy működtek, hogy az emberek, akik a kenyértésztájukat az ott lévő kemencébe vitték kisütni, egy bizonyos mennyiséget a sütés díjaképpen kötelesek voltak otthagyni, amit „vámkenyér”-nek hívtak. Ez elsősorban az ispotály szegényeinek ellátására szolgált, a fennmaradó mennyiséget pedig eladták. További jövedelmek származtak szántóföldek vagy erdőrészek bérbeadásából, gyümölcsárúsításból és más üzleti tevékenységből; néhány esztendőben pedig végrendeleti hagyatékokból is kaptak bizonyos összegeket.

Néhány év számadásainak végigolvasása után olyan kép bontakozik ki, amely szerint a városvezetés az ispotályt úgy működtette, mint egy városi majorságot; más szóval mint a város egyik vállalkozását. Ez megerősíti Majorossy Juditnak a nyugati országrészben fekvő két királyi városnak, Pozsonynak és Sopronnak az ispotály-számadásai alapján levont következtetését.⁵ Ezek a kolozsváriaknál korábbi, de velük tematikusan összevethető források arról tanúskodnak, hogy az ispotályok működtetésében a jövedelmezőség korántsem volt másodlagos szempont a felebaráti szeretet gyakorlása mellett. A Szentlélek ispotály évenkénti pozitív vagy negatív egyenlegének alapos

elemzése és az általános erdélyi helyzettel való összevetése a gazdaságtörténeti kutatás számára jelent további megoldandó feladatot.

Figyelmet érdemel az ispotály gazdálkodásának igen alapos, sokszor a kicsinyesség határát súroló ellenőrzése, amelyet a városi sáfárpolgárok végeztek. Megjegyzéseiket, amelyeket a szövegek kiadói következetesen dőlt betűs szedéssel jeleztek, bármelyik mai pénzügyi ellenőr megirigyelhetné. Szigorú szavakkal (olykor latin–magyar keveré nyelven) illették az ispotálymestert, ha valamelyik kiadást nem találták megalapozottnak, vagy valaminek a vételárát sokallották, például „Az hús és az kenyér sok, mert csak ketten voltak az szegények.” „Nem adtál!” „Fogd másutt!” (51–53. old.); „Nota igen drága, non capta” (60. old.) „Minek vöted?” (78. old.). Ellenőrizték a bevételek és kiadások összesítését is, a megvásárolt tartós felszerelési tárgyakat (például a sütőházak berendezését) pedig bejegyeztették a város számadásaiba. Mindez a közpénzekkel és ezen keresztül a közjával való féltő törődést mutatja, ami minden bizonnyal a „kinccses Kolozsvár” 17. századi gazdasági felvirágzásának egyik kulcsa volt.

A kolozsvári ispotály-számadások számos más tudományág mellett – talán nem várt módon – a népi építészet kutatásához is igen izgalmas adatokkal szolgálnak. Megtudhatjuk például, hogy a sütőházak kemencéjének megújításához kétféle agyagot hozattak: kékét és sárgát, a boltozat megépítéséhez pedig téglákat. A sütőházak kapcsán több alkalommal is részletekbe menő kimutatást találunk sövénykerítések és paticsfalak elkészítéséről, mind az anyagszükségletet, mind a munkafolyamatokat és az értük járó fizetséget illetően. Mindez a város építészeti arculatáról is árulkodó képet ad, hiszen mindkét ily módon kijavított épület a fallal körülvett belvárosban helyezkedett el.

Az ispotályok szempontjából szóba jöhető kutatási témák közül egyetlen van, amelyhez semmiféle adatot nem találunk a közölt forrásokban, ez pedig az orvostörté-

⁵ Majorossy Judit: *A város közepén, a társadalom peremén. A szegények helye a középkori Sopron életében*. Soproni Szemle, 57. (2003) 216–233.; *Eadem, unsere arme lewte ... Hospitals and the Poor in Late Medieval Bratislava*. Chronica [Szeged], 4. (2004) 41–56.

net. Ez az ispotály, mint minden hasonló intézmény ebben a korban, nem gyógyításra szolgált, hanem a szegény vagy magukat el látni nem tudó városlakók menhelyéül. Ha bár a lakók egy része nyilván beteg is volt, mert meghaltak az ispotályban, a számadások semmilyen gyógyszerekkel, orvosokkal vagy ápolással kapcsolatos tételt nem tartalmaztak, holott ebben az időben már több jeles orvos is működött Kolozsvárott. Az egyetlen, különleges gondoskodásra utaló tétel az, amikor 1642-ben az egyik városi ház kapujában egy szoptatós asszonyt találtak két beteg csecsemővel, és a városi tanács arra utasította az ispotálymestert, hogy vegye fel mindhármukat, és melléjük egy asszonyt, aki külön gondjukat viselte. Mindezek ellenére az anya három hét múlva saját elhatározásából elhagyta az ispotályt (178. old.).

Mivel a kiadott források kivétel nélkül magyarul íródtak, a bennük levő gazdag információhalmazt egyelőre csak magyarul tudó történészek hasznosíthatják. Ezért az ő feladatuk lesz – Erdélyben és a Kárpát-medence más részeiben is –, hogy részletes elemzéseken keresztül hozzáférhetővé tegyék ezt az izgalmas anyagot a nemzetközi tudományosság számára is. A társadalmi gondoskodással és annak intézményrendszerével kapcsolatos kutatások jelenlegi gyors felfutását látva biztosak lehetünk benne, hogy meglenne az igény a jól használható összehasonlító vizsgálatokra a korai Európa számára ebből a nem túl könnyen megközelíthető szegletéből is.

SZENDE KATALIN

Számunk szerzői

MARCELA DOMANOVÁ	történész, Prešovská Univerzita, Eperjes
FEDELES TAMÁS	történész, PTE, Pécs
HALMÁGYI MIKLÓS	PhD-hallgató, SZTE, Szeged
WERNER HECHBERGER	történész, Universität Passau
KUBINYI ANDRÁS	történész, ELTE, Budapest
JACEK MACIEJEWSKI	történész, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz
MAKK FERENC	történész, SZTE, Szeged
RICHARD MARSINA	történész, Trnavská Univerzita, Nagyszombat
PAPP RÓBERT	PhD-hallgató, SZTE, Szeged
SOMOGYI ANDREA	PhD-hallgató, PTE, Pécs
STANISLAW SROKA	történész, Uniwersytet Jagielloński, Krakkó
SZENDE KATALIN	történész, CEU, Budapest
H. TÓTH IMRE	nyelvész, SZTE, Szeged
VAJDA TAMÁS	levéltáros, SZTE, Szeged
VARGA GÁBOR	történész, Cserszegtomaj

A fordításokat BIERNACKI KAROL, CZIRÁKI ZSUZSA és VIDA BEÁTA készítette.

Köszönjük mindazoknak,

akik személyi jövedelemadójuk 1%-át egyesületünk s így folyóiratunk számára ajánlották fel.

A befolyt **45.333 Ft**-ot 2007. 3. számunk nyomdai előállításának költségeihez használtuk fel.

Előre is köszönjük azoknak, akik a következő évben is megtisztelnék bennünket bizalmukkal és támogatásukkal.

Adószámunk: **19079581-2-06**

Contents

Essays

WERNER HECHBERGER

Nobility and Power: The Controversy of German Historians over the Basis for Noble Power in the Middle Ages 5

IMRE H. TÓTH

Additions to Methodius' Activity in Pannonia 24

GÁBOR VARGA

Henricus III Rex Pacificus. Of the Relations between the Árpáds and the Holy Roman Rulers 35

TAMÁS FEDELES

Religious Devotion, Community Identity, Representation
The Main Features Of Late-Medieval Processions 59

ANDRÁS KUBINYI

Matthias Hunyadi: the Personality and the King 83

MARCELA DOMENOVÁ

The Equipment and Assets of Middle-Class Households in Eperjes at the End of the Middle Ages 101

Workshop

JACEK MACIEJEWSKI

The Medieval Polish Episcopate as a Social Group in the Middle Ages 135

Debate

MIKLÓS HALMÁGYI

From the Arrows of the Hungarians... The Origins of a Dubious Quotation 142

Evoking the past

STANISŁAW SROKA

The Rotulus of Lőcse from 1332 148

Beyond our borders

"...there would be a lot of opportunities for cooperation..." An interview with Richard Marsina, a historian from Bratislava 165

The Bibliography of Richard Marsina until 2005 173

RICHARD MARSINA

Of the Typology and Categories of the Towns in Present-Day Slovakia until the Middle of the 14th Century 183

Reviews

The Ancients about the Ancestors

(Szabados György: *A magyar történelem kezdeteiről*. Balassi Kiadó. Budapest, 2006.)

FERENC MAKK 195

Forward-Looking Ideas about our Past

(Kijevtől Kalocsáig. *Emlékkönyv Boba Imre tiszteletére*. Ed. István Petrovics. METEM. Budapest, 2005.)

TAMÁS VAJDA 200

Legal Cases of Centuries from Baranya County

(A pécsváradi konvent hiteleshelyi oklevéltára 1254–1526. Ed. Tamás Kőfalvi. Szeged, 2006.)

RÓBERT PAPP 209

“He is a Very Powerful Lord, Familiar with the Affairs of State”

(*Emlékkötet Szatmári György tiszteletére*. Szerk. Fedeles Tamás. [Egyháztörténeti Tanulmányok a Pécsi Egyházmegye Történetéből III.] Budapest–Pécs, 2007.)

ANDREA SOMOGYI 213

“Give Us this Day Our Daily Bread...”

(*Kolozsvári ispotály-számadások I. A Szentlélek ispotály számadáskönyvei 1601–1650. A számadások szövegét közzéteszi Márton Tünde és Mihály Ágnes; a kötetet szerkesztette és a mutatókat készítette Flóra Ágnes; a bevezetőt írta Rüszt-Fogarasi Enikő*. Transylvania Emlékeiért Tudományos Egyesület, Budapest, 2006.)

KATALIN SZENDE 217

Authors 223

Stefi néni monológja

Oral history

Udvarnoky Virág: *Szóbeszéd vagy történelem? Az oral history értelmezési lehetőségei*

„Ön miben látja a szóbeli történelmi források jelentőségét saját kutatásainak tükrében?”
– körkérdés hazai kutatókhoz

Pulay Gergő: *Marginalizált emlékezet: Közbeszéd és biográfia egy volt operatív tiszt élettörténelmi elbeszélésében*

Deme János–Kovai Melinda–Zombory Máté: *Az Én történelme. A Történelem migráns magyarok visszaemlékezéseiben*

Czirják Pál: *Elbeszélés-kényszer, dokumentumfilm és a történelmi emlékezet konstruálása. Adalékok a történelmi dokumentumfilm és az oral history módszertani összevetéséhez*

Oral history bibliográfia – a magyarul hozzáférhető irodalom áttekintése

Szociológiaelmélet

Fáber Ágoston: *Pierre Bourdieu „politikai fordulata”. Lehetséges és megalapozott-e a bourdieu-i szociológia alapján a társadalmi folyamatokba történő beavatkozás? Az episztemológiai alapok vizsgálata*

Huszár Ákos: *A kritikai elmélet és Marx*

Replikázás a Közsociológia blokk kapcsán

Tardos Róbert: *Relevancia, közfigyelem és szakmaiság – szűk ösvények a mai szociológiában. A Burawoy-tézisek vitájához*

Nemsokára a könyvesboltokban.

Az AETAS történettudományi folyóirat. Megjelenik évente négy alkalommal. Kiadója az AETAS Könyv- és Lapkiadó Egyesület. A lap főként történeti tárgyú tanulmányokat, forrásokat, kritikákat, ismertetéseket, interjúkat közöl, de szívesen fogad írásokat a társadalomtudományok más ágaiból is.

*

Az AETAS megjelenését döntően alapítványi támogatás teszi lehetővé. Az AETAS több vagy akár egy száma is megrendelhető a szerkesztőség címén.

A folyóirat előfizetési díja egy évre 2400 Ft+postaköltség.
A lap ára egy szám megrendelése esetén 600 Ft+postaköltség,
könyvesboltban 800 Ft.

*

Az AETAS-t a szerkesztőség terjeszti. A lap megvásárolható:

Budapest: Teleki Téka, VIII. ker., Bródy Sándor u. 46.;
Kis Magister Könyvkereskedés, V. ker., Magyar u. 40.;
Írók Boltja, VI. ker., Parnasszus Kft., Andrásy út 45.;
ELTE BTK könyvtár, VIII. ker., Múzeum krt. 6–8.;
Osiris Könyvesbolt, V. ker., Veres Pálné u.;
Könyvtárellátó Kht., XIII. ker., Váci út 19.;
Magiszter Könyvesbolt, V. ker., Városház u. 1.

Szeged: Katedrális Bt., Sík Sándor Könyvesbolt, Oskola u. 27.,
Könyv- és Jegyzetbolt, Vitéz u.;
Egyetemi könyvtár, Petőfi S. sgt.

Miskolc: Fókusz Könyvesbolt, Pátria üzletház;
Bibliofil Kft., Kazinczy Könyvesbolt, Széchenyi u. 33.

Pécs: PTE Iskolaszövetkezet Könyvesbolt, Ifjúság út 6.;
PTE Társadalomtudományi Szakkönyvtár, Rókus u. 2.

*

Kiadja az AETAS Könyv- és Lapkiadó Egyesület
6701 Szeged, Pf. 1179.
Telefon: 62/313-221
e-mail: aetas@mail.u-szeged.hu
<http://www.aetas.hu>
Felelős kiadó: Deák Ágnes
Olvasószerkesztő: Horváthné Szélpál Mária
Szerkesztőségi titkár: Tóth Hajnalka
A borítót tervezte: Annus Gábor
Nyomdai munkálatok: E-press Kft., Szeged.
ISSN 0237-7934

Bolti ár: 800,- Ft
Előfizetőknek: 600,- Ft

Sajnos nagyok a gondok. A középkor „latinul van”, manapság meg kevesen ismerik a nyelvet. Nem sok diák jön úgy az egyetemre, hogy megfelelő szinten bírja a nyelvet. Amikor én fiatal voltam, még természetes volt, hogy legalább passzív latin nyelvismeretünk volt. A szemináriumon a professzor automatikusnak vette, hogy elolvassuk a középkori oklevelet. Ma pedig ha valaki egyetemre megy, neki először a latin nyelv alapjait kell megtanítanunk. Nagy gond, hogy még az egyetemeken is kevés figyelmet szentelnek a latinnak. A nagyszombati egyetem ebből a szempontból kivétel, mert mi a latint a mai napig nagyon keményen követeljük. Még ha az alapokkal kezdik is, két és fél év alatt el kell sajátítaniuk a nyelvet. A következő gond az élő idegen nyelvek ismerete. Nyíltan megmondom, ma a legfontosabb nyelv az angol, de a szlovákiai medievisztikának nincs szüksége az angolra, hanem a németre és a magyarra. A mai fiatalok nem tudnak magyarul. Én sem tudtam sokat, csak az alapokat, soha nem jártam magyar iskolába, sem nyelvórára. Nem is merészelek magyarul megírni egy levelet, még ha nyugodt szívvel el is társalgok ezen a nyelven. A mai napig a középkori Szlovákia területéről több írás születik Magyarországon, mint nálunk, a magyar publikációk rendszeres figyelése nélkül a szlovák medievisztika halott. A latin és a magyar nyelv ismeretének hiánya a legnagyobb probléma, talán a magyar nem ismerése a nagyobb gond.

Bemutatjuk Richard Marsina történést számunk 165–172. oldalán.
